

Rapòrt moral

1. Lo contèxte:

Bèl primièr, vos vòli mercejar d'aver fait l'esfòrç de venir dusca-s-aquí per far possibla la vida democratica de la nòstra associacion e, al delà, per far viure l'idèa occitanista. Un adagi celèbre ditz que l'amor es pas qu'un mot se i a pas de pròvas concrètas d'amor ; parièrament, es evident que i a pas de vida democratica sens implicacions concrètas dins lo jòc democratic. Perdonatz-me lo quasi pleonasme, mas i a d'evidéncias que val mai mentaure...

Mercés doncas d'èsser aici e, pel monde que nos podían pas rejúnher, mercés de participar pel biais d'una procuracion. Vos voldriái dire tanben, dins aqueste preambulòt, la satisfaccion que senti –e pensi qu'es compartida– de vos retrobar “en presencial”, per una A. G. descentralizada, après doas Assembladas Generalas viscudas en visioconferéncia. E aquel contentament es redoblat per la perspectiva del temps de dialògue qu'aurem aquesta après-dinnada, lo qual serà seguit d'un aperitiu convivial e cantat. Aurem lo plaser d'i escotar la corala Nadalena. Ne profiti per mercejar Marijo Dory, la “regionala de l'estapa” se me permet l'expression, qu'aguèt l'idèa d'aquel moment musical e s'encarguèt dels problèmas d'organizacion e de logistica.

Amigas e amics, es pauc de dire que l'annada 2022 foguèt contrastada. Se n'aviam acabat ambe'l confinament, n'aviam pas acabat ambe la Covid, sos mòrts, sos malauts e sas malautas, los fantasmas complotistas qu'engendrèt e que perduran, los efieïts de long tèrme d'aquel episòdi –qu'es pas completament acabat– sus la maniera, per cada individú, de considerar son rapòrt al trabalh e a l'existéncia. En un moment ont fòrça gents s'èran tornadas installar dins la conviccion qu'anavan retrobar la vida d'abans la pandemia, Potina abaudissiá sa guèrra imperialista e barbara contra Ucraïna, un país qu'aviá agut lo tòrt –dempuèi la revolucion del Maïdan en febrìer de 2014– de voler sortir de l'esfèra russa, s'associar a l'Union europèa e establir una democracia que siá pas unicament de faciada. Lo despertar es rude : la pandemia nos aviá mostrat l'impreparacion e los erraments de l'Estat, aital coma sa granda dependéncia envèrs de poténcias estrangieras ; l'agression russa, ela, nos remembra qu'un conflicte d'envergadura es malaürosament totjorn una opcion

pels regimes que creson pas qu'a la fòrça, e nos ensenja qu'al contra de çò qu'afortís lo catequisme liberal, lo comèrci empacha pas la guèrra. La vida d'abans tornarà pas. D'enjòcs novèls son apareguts pel mond, per Euròpa e per nòstre país, que ne vesèm a penas las possiblas consequéncias. Mas sembla pas que totòm n'aja una consciéncia clara...

Per quant a l'Occitania granda, istorica e lingüistica, coneguèt –coma lo demai de l'exagòn– una campanha electorala per las eleccions presidencials e una altra per las legislativas:

- la primièra nos confirmèt çò que ja sabiam. En se declarant contra l'ensenhament de las lengas ditas “regionals” dins lo sistèma escolar, M. Le Pen e E. Zemmour confirmèron clarament l'esséncia dels projèctes politicoculturals de la dreita extrèma: un centralisme exarcerbat, fondat sus una francitud mitica e un nacionalisme etnista agressiu, opausat a tot dreit intèrne a la diferéncia culturala e lingüistica, opausat a tota convencion europèa o internacionala que permetriá l'oficializacion e lo manten d'una eterogeneïtat culturala dintre las frontièras de l'Estat francés. Petain non es pas mòrt. L'occitanisme a pas res a esperar e tot a crénher d'aquel monde que nos vòlon relegar a un folklòre vielhanchon e esteril, e qu'assajan de recuperar l'idèa occitanista en arborant lo drapèl occitan dins de manifestacions xenofòbas. Lo nacionalisme francés es, a tèrme, fotut mas s'o confèssa pas. O sap confusament, implicitament, es un “non-encara-dit”. Mas aquel etnisme defensiu es d'aitant mai dangierós qu'es desesperat. L'occitanisme se deu persuadir que tornarem pas al passat e se virar sens ambigüitat cap a l'avenir, que gaita del costat del multiculturalisme, del multilingüisme, de la mixitat, del respècte de totes los dreits de la persona umana, del respècte de la biosfèra per sa salvagarda. Es pas un vòt mieu, es un *fait*. Un fait qu'acompanha ja e qu'acompanharà l'aprigondiment democratic de tota societat que se dona la democracia coma ideal de bastir, inlassablament. L'occitanisme deu préner tota sa plaça dins aquel cambiament de civilizacion;
- la campanha legislativa foguèt l'escasença, per l'occitanisme politic, de presentar qualques candidats e candidatas. Al delà d'aquesta preséncia simbolica, foguèt tanben, per part d'associacions occitanistas implicadas dins la promocion de l'ensenhament de l'occitan a l'escòla, l'escasença d'escriure a mai d'un candidat e mai d'una candidata (levat los e las que se presentavan jos la bandièra del Recampament Nacional), per presentar las nòstras legitimas reivindicacions. L'IEO-

OPM ajudèt dins la mesura de sas possibilitats, mas pas aitant coma auriá volgut, pres qu'èra per d'autres urgéncias. Rai, un trabalh d'informacion e de sensibilizacion foguèt fait, que –mai mitigat– aguèt lo meriti d'existir, de crear de presas de contacte, d'escambis, de dialògues. Es un trabalh essencial. Nos cal anar cap a autrú, que siá al dedins de l'occitanisme coma en defòra, en periòde electoral o pas, per explicar, e explicar encara, ambe benvolença e pedagogia. En pensant tanben, e collectivament, a la pedagogia que volèm far servir, perque avèm pas la pedagogia infusa, se'n manca. Aqueste vertadièr trabalh de Sisife es lo nòstre lòt, i podèm pas escapar se volèm capitar...

En 2022 encara, malgrat lo vòte, l'annada precedent, de la “lei relativa a la proteccion patrimoniala de las lengas regionalas e a lor promocion”, dita lei Molac; malgrat l'installacion d'un novèl Conselh de las lengas regionalas; malgrat una novèla circulària per l'ensenhament e qualques bonas paraulas del mai naut nivèl de l'Estat, se pòt pas dire que i aguèt, en Occitania, d'avançadas significativas dins l'ensenhament public de nòstra lenga, al contrari. Lo nombre de pòstes al CAPES e a l'Agregacion d'occitan es ridicul, los Ministèris de l'Educacion e de la Cultura fan coma se la lei existissiá pas, los rectorats seguisson dins l'immobilisme, quand es pas dins lo sabotatge e la regression. En mai, lo projècte Estat-Region es, pel moment, voide de substància: d'objectius mas ges de finançament previst e ges d'espleit. Nos i enganem pas: considerat coma despasat, inutil e de segur dangierós per l'unitat nacionala, l'ensenhament de la lenga-cultura occitana es seriosament menaçat. L'inercia, que pòt tuar sense violéncia e sense brug, es preferida a la confrontacion obèrta e contraproductiva del punt de vista de l'imatge, e es segurament mai eficaça: l'inercia fabrica pas de martirs...

Mas lo mesprètz o l'indiferéncia se tròban pas totjorn jols aurs de la Republica. D'efièit, lo sénher Teyssedre, conse de Rodés e vertadièr pompièr piroman, ne pòrta la pròva, se ne caliá una. Lo 27 de genièr d'ongan anoncièt la fin de L'Estivada, un festival pan-occitan unic dins l'exagòn e en Euròpa, un rendètz-vos gratuit, festiu e federator dempuèi gaireben 30 ans. Per aquel elegit, sembla que i aja dos tipas de culturas: las que meritan d'esfòrces e las que pòdon crebar. Se L'Estivada desapareis, serà un prejudici enòrme que tocarà la socializacion, doncas la transmission de la nòstra lenga-cultura, e tanben un prejudici enòrme per totas las personas que vivon, ribon-ribaina, de l'art o de l'edicion d'expression occitana. Mas aquí tanben, fàcia a la traïson, avèm plan consciéncia que las guèrras qu'òm mena pas, òm es segur de las pèrdre. Lo combat sisifenc continua, doncas...

Pasmens voldriái pas daissar creire que los meses que visquèrem dempuèi la darrièra Assemblada Generala de nòstra associacion foguèron solament marcats per la decepcion, l'impaciéncia frustrada, e la pugnacitat permanenta. Aguèrem tanben de moments de satisfaccion granda, notadament la votason pel Conselh Regional –lo 15 de decembre passat– del plan “Cultura viva”, destinat a dinamizar la promocion de las lengas occitana e catalana suls 13 departaments de la region administrativa *Occitanie*. Èra estat lançat en mai de 2022 e coconstruit ambe de ciutadans, d'elegits, d'associacions, d'organismes culturals, de professionals del torisme, de l'economia, de l'ecologia, dels transpòrts e del territòri. Aquel esfòrç d'integrar al projècte las fòrças vivas de la region, aital coma lo caractèr ambiciós del plan (relativament a çò anterior), son de soslinhar. Es tanben remarcable lo fait que, pel primièr còp, lo Conselh Regional votava majoritàriament, en assemblada plenièra, un plan constituït de 7 engatjaments fòrts e 30 mesuras d'òrdre primièr: la promocion de nòstra lenga-cultura deven pas, aital, sonque l'afar de l'elegit occitanista mas implica simbolicament e politicament la majoritat del monde elegits al Conselh Regional. Es una avançada reala e un espèr grand. A nosautres e nosautras de far en sòrta que siá pas decebut e se transforme en capitada. Perque la Region o pòt pas far tot tota sola. Se l'occitanisme s'implica pas aquí, vigorosament, dins una accion conjunta ambe la Region, passarà al costat d'una escasença istorica, benlèu la darrièra. Lo tango del succès se deu dançar a dos: l'IEO a besonh de la Region e la Region a besonh de l'IEO. Es l'idèa realista e pragmatica que nos guida dempuèi un an e comptam plan nos i téner. En volent despassar los blocatges esterils del passat, l'IEO-OPM a sabut trobar de partenaris de trabalh e de combat dins las equipas respectivas de la Region e de l'OPLO. Dialogam ambe de personas que son d'occitanistas sincèrs e non pas d'emplegats neutres que serián indiferents al sòrt de l'occitan e del catalan, e lo nòstre partenariat es, per degun, una infeodacion. Los adultes que sèm sabon que i a res de mai complicat que las relacions umanas e la comunicacion, mas coma ne sèm avertits e de bona volontat, fasèm çò que cal per obrar e avançar. Coma disiá Joan Bodon:

“Qué nos demòra de pèdre
aculats contra lo ròc?
Se demòra res a pèdre
Jogarem lo darrièr jòc”

2. Una annada de transicion e d'obertura per l'IEO-OPM:

Es dins aquel contèxte global e amb aquel esperit, doncas, que l'IEO-OPM trabalhèt long de l'annada 2022. Una annada de crisi sociala e economica, en França coma dins mantun país, que foguèt tanben –al nòstre nivèl– una annada de crisi e de cambiament, amb la demission de Miquèl Tayac, una presidéncia novèla, un cambiament de direccion per l'OPLO. Un temps de transicion, doncas, e de reorientacion per l'associacion:

- establiment d'un vertadièr partenariat amb la Region e l'OPLO, es estat dit, gràcias a de contactes regulars e refortits, e una fisança mutuala;
- establiment de collaboracions novèlas sus de projèctes precises amb Convergècia Occitana, lo Collectiu Occitan, etc. ;
- encontres ambe lo monde “de la basa”, en participant a d'Assembladas Generalas de seccions de l'IEO (coma faguèrem, la directritz e ieu, per l'IEO d'Erau) ;
- refortiment del partenariat amb las seccions localas e departamentalas gràcias a las intervencions literàrias que vos prepausam (subvencionadas per la DRAC) : 60 intervencions per un public de 1600 personas, mas tanben mercé a la preséncia del *Diari* sus mantun taulièr ;
- refortiment del partenariat ambe'ls actors culturals occitans, coma lo CIRDOC e lo CPLO, gràcias al projècte OpenAgenda ;
- preséncia renovelada de l'IEO-OPM a las reünions del CAEOC (al Rectorat de Tolosa).

Vos disi pas tot ara, que ne cal gardar un pauc pel rapòrt d'activitas...

3. Quina vision per 2023 ?

Seguirem fidèlament, e aitant coma possible, çò decidit en 2022, valent a dire la redinamizacion e lo refortiment de nòstra vida associativa, en continuant d'anar cap al monde qu'òbran dins las seccions localas e departamentalas, per se conéisser melhor, per ajudar, per dialogar e veire amassa cossí podèm reglar los problèmas eventuals, quinas collaboracions podèm benlèu metre en plaça per tal o tal projècte, quines espleits podèm mobilizar, e tanben per poder continuar de pensar ensems l'estrategia de l'associacion quant al perquè e al cossí del nòstre ideal, qu'es tanben lo nòstre combat : la revitalizacion efectiva, e pas sonque simbolica, de la nòstra lenga-cultura. Perque, la petita equipa de Tolosa, cresèm a l'intellectual collectiu : avèm pas totas las idèas, avèm pas totas las aisinas. Aicí tanben cal pensar dialecticament : avètz besonh de nosautres coma avèm besonh de vosautres. Coma dison los Catalans, *es entre totes i tots qu'o farem tot !* Es dins aquela mira, qu'anèrem, Cathy Lacroix e ieu, a l'A. G. de l'IEO del

Vilafrancat (Avairon), es dins aquela mira qu'avèm començat un partenariat amb lo Conservatòri Occitan de Tolosa (que lo *Diari* se'n farà lo resson), que visitèrem "La Ciutat" a Pau e n'encontrèrem los dirigents, que sèm a mand de conclure un convencionament per tres ans entre la Region e l'IEO-OPM, convencionament que nos portariá mai d'estabilitat, de clartat e de fisança dins lo caminar. Perque cal pas creire que l'estabilitat e l'espandiment sián causa ganhada : d'associacions de la nòstra ret son en dificultat. Lo Carnaval Gascon (32) nos daissèt, Alavetz (32) es una associacion fragile e lo cercle de Legavin (31) es dins una transicion complicada. L'ora non es pas doncas a l'euforia e al daissa-me-estar. Al contrari, cal tornar metre de lenha al fòc e, mai que jamai, se rebussar las margas. Mercés de m'aver escotat.